

мислити по-дільтевськи як складову методу пізнання, першопочатковий пункт інтерпретаційного процесу, або ж по-шлейєрмахерськи, як онтологічний стан речі, свідомості, психіки. Хоча треба при цьому вирізняти феноменологічно зорієнтовану герменевтику від психологізму Дільтея.

Про те, що існує якийсь особливе, окремішне правниче передрозуміння, мислити безпідставно з позицій екзистенціального підходу. Пригадаймо, що Г. Гадамер пише про онтологічну умову розуміння як такого, М. Гайдеггер – про «екзистенціальну передструктуру» Dasein. Згаданий вище А. Кауфманн мислить передрозуміння як стан речі, пов'язує його з традицією, витоками тощо.

Правнича герменевтика є нині доволі розвиненою галуззю філософсько-правового значення, методом інтерпретаційної творчості. Вона приваблива перш за все тим, що створює величезні можливості інтерпретаційної свободи, значно більші, ніж в інших філософіях правничої інтерпретації. Хоча, звичайно, інтерпретатор має пам'ятати про безпеку інтерпретаційного реалізму і намагатися уникати його.

Список використаних джерел:

1. Рикер П. Торжество языка над насилем. Герменевтический подход к философии права // Вопросы философии. – 1996. - №4.
2. Козловський А. Право як пізнання. – Чернівці, 1999.
3. Kaufmann A. Über der Wissenschaftlichkeit der Rechtswissenschaft. Ansätze zu einer Konvergenztheorie der Wahrheit «Archiv für Rechts- und Sozialphilosophie». LXXII/4 (1986).
4. Предмет і проблеми філософії. (за заг. ред. М. А. Скринника З. Є. Скрипника). – Львів, 2001.
5. Stelmach I. Co to jest hermeneutyka? – Krakow, 1988.
6. Schleirmacher F. Hermeneutik und Kritik. Frankfurt am Main, 1977.
7. Див.: Гадамер Х. Істина і метод. Т.1. – К., 2000.
8. Див.: Гайдеггер М. Буття і время. – М., 1990.
9. Stelmach J. Współczesna filozofia interpretacji prawniczej. – Krakow, 1988.
10. Gadamer H. – G Wahrheit und Methode // Gadamer H.- G. Gesammelte Werke. Bd. II, Tübingen, 1986.
11. Стоянов А. Методи разработки положительного права и общественного значения юристов до глосаторов до конца XVIII ст. – Харьков, 1862.
12. Skarska H. J. Stelmach I. Stare i nowe interpretacje Filozofii prawa Arhtute Kaufmanna «Colloguia Communia». - Krakow, 1988.
13. Kaufmann A. Problemgeschichte der Rechtsphilosophie. - Munchen, 1994.
14. Див., напр.: Загальна теорія держави та права (за ред. В. Копейчикова). – К., 1997.
15. Чистое учение о праве Ганса Кользена. – Вып. 2, ИНИОН АН СССР, 1988.
16. Гергель. Філософія права. – К., 2000.
17. Див: Probert W Law language and communication / With a forew by lasswell H.D. - Sprind Field: Thomas // Цит. по.: А. Козловський. Право як пізнання. – Чернівці, 1999. – С. 225.
18. Див., напр.: Грязин И. Н. К вопросу о герменевтическом подходе в

современной американской философии права // Философские науки. – 1980. - №2 – С. 137 – 141; Козловський А. А. Цит. вид. С. 231 та ін.

The summary

In article there is an attempt to research the hermenevitic analyse law problem. It shows an idea that the law hermenevitic – is opening the human being through the person in law reality conditions.

Збройні сили - гарант суверенітету Української держави (організаційно-правовий аналіз військового будівництва України 1917-1920 рр.)

М. Кравчук

Юридичний інститут Тернопільської академії народного господарства

На сьогоднішній день, незважаючи на загальне зменшення ваги воєнного фактора в міжнародних відносинах, збройні сили продовжують залишатися невід'ємним атрибутом державної влади, реальною, організованою силою будь-якого народу (держави), символом захисту його незалежності, втіленням його свободи навіть тоді, коли немає потреби вести воєнні дії, а також гарантом національного суверенітету. Під концептом "суверенітету держави" розуміють верховенство, самостійність, повноту і неподільність влади в певній державі в межах її території, а також незалежність і рівноправність країни у зовнішніх відносинах [1: 3].

Зокрема, на Збройні Сили України законодавчо покладено спеціальне завдання щодо оборони України як на структуру, призначену для збройного захисту суверенітету, незалежності, територіальної цілісності та неподільності України від нападу ззовні (ст. 13 Закону України "Про оборону України" від 6 грудня 1991 р.) [4: 31]. Більш інтегровано і конкретно завдання захисту суверенітету держави визначені у "Воєнній доктрині України", затвердженій постановою Верховної Ради України від 19 жовтня 1993 р. Зокрема, у ній вказано, що "стратегічним завданням України в галузі оборони є захист її державного суверенітету і політичної незалежності, збереження територіальної цілісності та недоторканості кордонів" і визначаються напрямки забезпечення суверенітету [4: 19-26].

Значну увагу призначенню Українського війська надано також безпосередньо у чинній Конституції України: "Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього українського народу. Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканості покладаються на Збройні Сили України" (ст. 17 Конституції України) [2].

Необхідно підкреслити, що це епохальну місію в утвердженні власної держави – формування державного апарату, в складі якого національні Збройні Сили – в основному було виконано, хоча шлях до створення

незалежної держави і гарантії її суверенітету - армії був досить довгим та важким. Однак, на жаль, до цього часу Українська держава у повній мірі розбудову власних Збройних Сил не завершила. Фінансування Збройних Сил України здійснюється за "залишковим принципом". Цих коштів заздалегідь вистачає на виплату грошового утримання військовослужбовцям. Хоч відомо, що для забезпечення високої боєздатності військ необхідне постійне оснащення армії найновішими технікою та озброєнням, а вони на сьогодні, у своїй переважній більшості, є застарілими (детальніше див. [20: 31-38; 22: 11-22]).

Підтвердженням негараздів у військовому будівництві України служить матеріал прокурорської перевірки оборонно-промислового комплексу. На думку заступника Генерального прокурора Тетяни Корикової, сьогодні обороноздатність України перебуває у "жахливій ситуації" [27].

Так, 28 січня 2003 року відбувся "крутий стіл" до дня пам'яті героїв Крут, учасники якого закликали всіх не повторювати помилок предків. "Справді героїчна смерть галицьких січових стрільців під командуванням Романа Сушка та юних студентів показала немічність уряду держави на чолі з соціалістами, недолугість його політики, який по-найновому вів в соціалістичне братерство народів і не подбав про підготовку народу до боротьби на смерть і життя в обороні його прав. А ще вона показала, що навіть перед лицем загрози винищення українці не можуть об'єднатися в один кулак і постояти за національну ідею. Все це – знаємо для нас і сьогодні. Історія, навіть така кривава, поки що нічого нас не навчила. Бо і нині наше військо недостатньо забезпечене, тримається на голодному пайку, а військові вже втрачають свої навички, чим дає, тим менше попадаючи в потрібні цілі" (натомість влучають у житлові будинки, пасажирські літаки, і найважливіший приклад – авіашоу у Сквилові) [29].

Ось тому, коли мова йде про Російську державу, про США, про Німеччину, то в цьому випадку мають на увазі лише деякі аспекти цієї проблеми, деякі модифікації форми цих держав. Коли ж йдеться про Українську державність, то в такому разі необхідно розуміти, що питання стоїть взагалі про існування Української держави. Країна, у якій відсутній у достатній мірі боєздатний гарант її суверенітету – армія, завжди розраховує на милість іншої держави та її Збройних сил у випадку проведення політики воєнним способом.

Розкриття славетних сторінок збройної боротьби українців проти чужоземних загарбників має велику значимість у сучасних складних умовах нашого державного будівництва. В плані досвіду державотворення особливо важливим, цікавим і самобутнім є виникнення, розвиток та функціонування Українських Січових Стрільців, Збройних Сил Української Центральної Ради, Армії Гетьманату П. Скоропадського, Війська Директорії, Української Галицької Армії і, особливо, право забезпечення державного військового будівництва цього періоду. Адже в нормативно-правових актах найбільш повно віддзеркалюються бажані для держави і суспільства аспекти, форми, риси соціальних інститутів та напрямки їхньої діяльності. Оскільки кожна норма є варіантом ідеальної поведінки суб'єктів суспільних відносин, спланованих

законодавцем, то закони і підзаконні акти є конкретизованим масивом умов, способів, форм, напрямків функціонування війська. Отже, нормативно-правова база - військового законодавство - є зовнішнім виразом політичної волі держави у сфері військового будівництва та слугує організаційно-правовими засадами його практичного здійснення.

Порівняльний аналіз державотворення та формування власної армії України в першій чверті двадцятого століття і в сучасний період, на думку автора, надзвичайно цінний. Детальне дослідження цього процесу унеможлижить повтор трагічних помилок нашої героїчної історії. Воно стане запорукою недопущення у майбутньому мільйонних жертв кращих своїх синів і дочок і навіть втрати своєї вистражданої держави.

Наступною причиною ґрунтовного аналізу означеної проблематики є встановлення історичної правди про ті події і процеси, що повинно забезпечити право на правдиву інформацію суспільного буття – найвищий чинник справедливості розвитку людства. У газеті "Факти і коментарі" історик – науковець Людмила Гриневич зауважує: "Чим більше документів з історії СРСР стає надбанням гласності, тим усе більше переконалися в думці, що радянська пропагандистська система була просто-таки фабрикою міфів. Події подавалися у спотвореному вигляді, багато фактів і постатей замовчувалися, більше того, в ранг хрестоматійних вводилися слова вдумані на кшталт подвигу 28-ми панфіловців. Виявляється, День Червоної, а відтак Радянської Армії – також пропагандистська видумка" [25].

На думку іншого науковця - В. Довбні, "порівняльний аналіз процесу становлення законодавства України, що регулювало відносини в галузі оборони держави у 1917-1920 роках, та реформування сучасного українського військового законодавства, історія розбудови Збройних Сил України, у тому числі й окремих військових формувань, і становлення організаційно-правових засад їхньої діяльності представляє неабиякий пізнавальний, теоретичний і практичний інтерес, оскільки є можливість провести певні паралелі між тодішніми і сучасними умовами й цілями розбудови Збройних Сил і правового регулювання їхньої організації й діяльності та виявити закономірності й відмінності цих процесів" [14].

Отже, виходячи із дослідженості правових аспектів військового будівництва у 1917-1920 рр., автор поставив перед собою загальну багатопланову мету: на основі всебічного історико-правового аналізу, об'єктивно, з позиції нових підходів і сучасних вимог висвітлити організаційно-правові засади будівництва Збройних Сил України у першій чверті ХХ століття, у період юридичного оформлення Української держави. Це дослідження здійснюється в фарватері розробки проблем Історії держави і права України [18].

На жаль, упродовж цілого історичного періоду бойовий шлях Українських Січових Стрільців, військових формувань Центральної Ради, Гетьманату, Директорії, Української Галицької Армії висвітлювався у нас односторонньо, як правило, таврувався ярликами "реакційний", "антинародний" або просто на цю інформацію накладалося табу. І це не дивує, адже

більшовицька система проявляла надзвичайну лють проти різних формувань українського війська і уперевдженя в оцінці їх діяльності (оскільки вони після Гетьмана І. Мазепи вперше в новітній історії України зважилися піднятися на збройну боротьбу проти панування загарбників над українським народом). Тому священна пам'ять про визвольні змагання та традиції загиралась, літературні видання та документи нищилися окупантами, а свідомість українського народу отруювалась пропагандою фальсифікованої історії України та обманом.

Сьогоднішнім нащадкам лише після відродження власної держави пощастило дізнатися про справжніх героїв України. Шоправда, досі ще не створено ґрунтовної праці, яка б висвітлювала всі сторони організації та діяльності Збройних Сил України в зазначений період і, в першу чергу, організаційно-правові засади будівництва власної армії. Разом з тим лева наукова розвідка військового будівництва України на окремих етапах державотворення у різних хронологічних рамках та історичних аспектах, як в цілому збройних сил, так і їхніх окремих військових формувань, проводилися істориками, юристами, політологами. Цій тематиці присвячені праці таких науковців: Л. Гарчевий [9], В. Голубка [10], В. Горієнко [11], В. Довбні [14], В. Задуняського [16], М. Литвина та К. Науменка [23], С. Литвина [24], О. Тимошук [30], Я. Тимченка [31], Б. Якимовича [34], групи авторів при загальній редакції О. Кузьмука [8] та інших [18, 19, 20, 21, 22]. У цих розробках у тій чи іншій мірі висвітлено історію становлення, бойових дій та діяльності цих військових формувань.

Так, Богдан Якимович робить спробу дати періодизацію історії українського війська, починаючи з стародавніх часів, показати передумови створення та системно висвітлити історію Збройних Сил у 1991-1995 рр., викладає певні події та факти стосовно військового будівництва в хронологічному порядку [34]. У монографії В. Голубка [10] досліджуються передумови та початок відродження Українських Збройних Сил, історичні факти та особливості боротьби армії за утвердження державності, український військовий національно-визвольний рух.

Не так давно була видана і монографія А. Папкіна, де автор на основі історичних фактів розкриває роль армії у державотворчому процесі в Україні на доленосних етапах її історичного розвитку протягом 1917-1998 років [26]. Але обсяг монографії не сприяв всебічному висвітленню всіх особливостей військового розвитку зазначеного величезного історичного періоду. Краще з цим завданням, на нашу думку, вловаря авторський колектив за загальною редакцією О. І. Кузьмука, що займався дослідженням виникнення та функціонування різних збройних формувань у роки національно-визвольної боротьби та за часів Радянської влади, і, особливо, творення сучасних Збройних Сил України [8].

З сучасного доробку вітчизняних науковців у цій сфері слід виокремити працю С. Литвина [24], яка має за мету спростування міфів і відновлення істини щодо справжнього політичного та державницького образу постаті Симона Петлюри, який очолював патріотичні військові формуції, котрі за наказом

Директорії УНР провели протигетьманське повстання і відновили Українську Народну Республіку та стали на її захист.

Заслугою особливо уваги дослідження В. Довбні [14], яке присвячене історії створення, організації та правовим засадам діяльності окремого військового формування Січових Стрільців за період Центральної Ради, Директорії та Гетьманату. У цій роботі "автор намагався глибше проникнути в історію проблеми і прослідкувати генезис нормативно-правового забезпечення діяльності Збройних Сил України в розрізі історії держави і права України, розглянути форми, методи, засоби військового будівництва. В ході наукової розвідки автор головував увагу приділив правовим засадам діяльності Січових Стрільців. Здійснено порівняльний аналіз правових основ організації та діяльності Січових Стрільців з однієї сторони, та Армії УНР - з другої" [14: 8].

Проте аналізовані праці здебільшого висвітлюють історію військового будівництва якогось конкретного етапу державотворення чи короткого історичного періоду, за винятком вищевказаної наукової розробки, що стосується організаційно-правових засад окремого військового організму. Сьогодні настала пора здійснити ґрунтовне широкомасштабне дослідження всіх військових формувань, які існували в Україні.

Однак, все ще залишаються "білі плями" у різних сферах функціонування українського війська, які недостатньо досліджені, але мають велику значимість у державотворчому процесі та викликають підвищений інтерес науковців.

З цього приводу автор статті стоїть на позиції всебічного дослідження організаційно-правових засад будівництва Збройних Сил України в 1917-1920 рр., яке уже розпочаті ним у 1994 році і знайшло своє висвітлення у монографії та інших публікаціях (детальніше див. [18, 19, 20, 21, 22]) і цілком узгоджується з позицією В. Довбні, який стверджує, що "ґрунтовного історико-правового аналізу проблеми організаційно-правових засад військових формувань, проведеного на підставі архівних документів, більшість яких ще не була оприлюднена, та матеріалів, опублікованих у газетах того часу, і особливо організаційно-правових засад діяльності військових формувань Січових Стрільців в українській історико-правовій науковій літературі не виконувалось" [14: 6]. Виходячи із загальної мети наукової розробки, автор у цій статті порушує проблему захисту державного суверенітету військовими формуваннями України в 1917-1920 рр.

Проголошені у зазначений період незалежність і суверенітет держави також мали бути захищені створеними військовими формуваннями. Тому досвід того періоду є повчальний і цінний для сьогоденного державотворення. Важливим він є ще й тим, що тодішня влада не зуміла організувати надійний захист суверенітету своєї країни шляхом розбудови власного війська, мобілізувати весь державний апарат для заступництва своєї держави. 9 січня 1918 р. у Четвертому Універсалі Української Центральної Ради було проголошено: "Однині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу" [3: 70]. Своє подальше закріплення державний суверенітет отримав

у Конституції Української Народної Республіки 1918 року, у першій статті якої вказано: "Відновивши своє державне право, яко Українська Народна Республіка, Україна, для країної оборони свого краю, для певнішого забезпечення права і охорони вільності, культури і добробуту своїх громадян, проголосила себе і нині єсть державою суверенною, самостійною і ні від кого незалежною" [3: 73]. На жаль, у цих державних актах не визначено чіткого порядку захисту суверенітету держави, не встановлені напрямки його оборони та не вказаний орган, на який покладене завдання із захисту незалежності, недоторканості, неподільності влади і території. Лише в якійсь мірі у Четвертому Універсалі у вигляді гасла УДР закликає уряд і народ до захисту суверенітету: "Що ж до так званих "більшовиків" та інших напасників, що нищать та руйнують наш край, то приносимо Правительству Української Народної Республіки твердо і рішуче взятися за боротьбу з ними, а всіх громадян нашої Республіки закликаємо: не жалючі життя боронити добробут і свободу нашого народу. Народна Українська Держава повинна бути вичищена від напасників з Петрограду найманих насильників, які топчуть права Української Республіки" [3: 71]. Замість того, щоб у період загрози більшовицької інтервенції мобілізувати всі зусилля народу на оборону власної держави Центральна Рада у цьому ж Універсалі проголосище пацифістський принцип розбудови Української Армії: "З тим, як армія буде демобілізуватись, приносимо відпустити вояків, після підтвердження мирних переговорів – розпустити армію зовсім, а потім замість постійної армії завести народну міліцію, щоб військо наше служило охорою робочого народу, а не бажанням пануючих верств" [3: 71]. Лише 14 (27) січня 1918 р., у зв'язку з наступом на київському напрямку більшовицького військового угруповання, український уряд запровадив у місті стан облоги [13]. Тут очевидно, що був реалізований концепт відношення до українського війська, вироблений просоціалістичним провідом Центральної Ради і оголошений В. Винниченком 12 квітня 1917 р. у "Робітничій газеті": "не своєї армії нам, соціал-демократам і всім щирим демократам, треба, а знищення всяких постійних армій. Не українську регулярну армію нам треба організувати, а всіх українців-солдатів освідомити, згуртувати, організувати, україншувати ті частини всеросійської армії, які складаються з українців, виділити їх в окрему групу, а групу ту сконструювати так, щоб це було українське народне військо, свідоме своїх народних, а не солдатських інтересів, щоб воно не було й не змогло ніколи бути силою в руках пануючих класів, до якої нації вони не належали... Українська демократія повинна в сей час добре пильнувати. Українського мілітаризму не було і не повинно його бути й далі" [15: 351-352].

Та найбільшими прорахунками політичного бомонду Центральної Ради було його неспроможність зреалізувати титанічну енергію українського військового руху на охорону власного державного суверенітету. Тільки у травні 1917 р. на Українському військовому з'їзді делегати, за підрахунками організаторів цього форуму, репрезентували 1580702 українських військовиків [15: 352].

Високе національне піднесення військовиків і їхню готовність

Збройні сили – гарант суверенітету Української держави (організаційно-правовий аналіз військового будівництва України 1917-1920 рр.)

відстоювати незалежність, суверенітет та право самостійного вирішення своєї долі українським народом без втручання в державницькі справи тимчасового російського уряду та урядів інших держав підтвердив і Другий всеукраїнський військовий з'їзд, який відбувся 5–12 червня 1917 року. Делегати цього з'їзду в кількості 2359 чоловік, представляючи 1728441 організованих військовим з'їздом українців, своєю постановою проголосили: "По – перше, Український народ рівний з усіма культурними народами світу має з часу знищення російського царизму повні права вільного народу, які і буде захищати. Право зібрань і з'їздів належить українцям також, як і іншим вільним народам, а тому Всеукраїнський військовий з'їзд постановив – вважати заборону проведення з'їзду військовим міністром О. Керенським – незаконним, а свої постанови обов'язково проводити в життя. По – друге, Всеукраїнський військовий з'їзд, вислухавши доклад військового комітету відносно делегації до Тимчасового уряду та його роботу, постановив – признати дії Українського генерального військового комітету (УГВК) такими, що відповідають постановам 1-го Українського військового з'їзду і працю його для українського і російського війська корисною, за що виразами УГВК подякує. Вимагати, щоб вища військова влада негайно провела у всіх наказах затвердження Українського генерального військового комітету, щоб всі звернення Українського генерального військового комітету до вищої Російської військової влади у справах організації українського війська – визнавались і виконувались, всі постанови Український генеральний військовий комітет проводив у життя негайно. По-третє, з'їзд засудив дії тих солдат українців, які не підкорялись УГВК, чим торозмили справу революції, вносили дезорганізацію в українські справи і з цього приводу, постановив - накази Українського генерального військового комітету для всіх українських солдат, українських військових організацій від нині є обов'язковими. По-четверте, з'їзд запропонував своєму вищому представницькому органу – Центральній Раді до Тимчасового уряду більше не звертатися, а негайно приступити до непорушної (твердої) організації краю, при порозумінні з національними меншинами, тобто до фактичного впровадження автономного порядку як єдиного заходу для порятунку України і всієї Росії від безпорядків та загибелі. З'їзд зі своєї сторони зобов'язався забезпечити найбільше активну і рішучу підтримку Центральної Раді у всіх її починаннях і закликає весь організований Український народ одноголосно і неухильно виконувати всі її постанови" [6].

Ці військові з'їзди дали російському уряду справжнє уявлення про силу українського національного руху і його динамічний розвиток [32]. Постанови з'їздів зробили поштовх до практичних дій, поза волею російського командування, до стійкого формування українських військових частин [33].

Свою готовність надати підтримку у захисті суверенітету виразили й військовики Південно-Західного фронту. У постанові Другого українського військового з'їзду Південно-Західного фронту стверджувалося, що "обговоривши справу про сучасний політичний стан в Україні, Другий український з'їзд вояків Південно-Західного фронту, до скликання Українських установчих зборів визнає єдиною владою Центральну Раду і її виконавчий

комітет, Генеральний комітет, утворені Українським трудовим народом в процесі його революційної боротьби, владу ж народних комісарів визнає, лише як владу великоруського народу.

Стоячи на ґрунті, що вся революційна влада на території УНР повинна належати трудовому народові на Україні суцього, з'їзд однак зараз, коли воцїтво відіграв найактивнїшу роль у революційній боротьбі і коли ще не переведені в життя принципи національно-територіального розподїлу війська і на території України випадково під час війни перебувають елементи чужого нам війська, котрим зовсім невідомі умови соціального, економічного та національного життя Українського народу і стоячи на принципі повного і неосмеженого самовизначення народів – рішуче протестує проти всяких змагань і спроб російських більшовиків перевзбирати мимо воїцї Українського народу Центральну Раду і взагалї втручатися в наше життя, нав'язуючи свою волю, і вважає такі спроби централістичними замахами, проти яких українська демократія буде активно і всіма способами боротися, проти яких українська попередній національно-політичній боротьбі, та не допускаючи також і надалї до послаблення сієї боротьби через приглушення класових інтересів трудового народу національними – з'їзд визнає, що революційна робота як Центральної Ради так і Установчих Зборів по переведенню в життя політичних та соціальних реформ може бути планомирною і продуктивною тільки тоді, коли вона буде опиратися на революційні класові осередки українського трудового народу, військових робїтничих та селянських депутатів" [5].

Військовому будівництву України сприяв процес демократизації та демобілізації Російської армії, яка брала участь у Першій світовій війні. На початку 1917 р. на території України проходили Південно-Західний і частина Румунського фронтів. Вони разом із Чорноморським флотом у березні 1917 р. налічували 3839,3 тис. чоловік [11: 18].

Революційній Головнокомандуючій арміями Південно-Західного фронту Кудря у своєму першому наказі від 16 січня 1918 р. доводить до відома, що "попередній штаб був контрреволюційним. За останній час штаб, з поновленим складом, виконував роль технічного апарату, діяв за межами політики, представляв виконавчий орган Українського Комісаріату та був наділений повною владою на фронті.

Виходячи із обставин, що склалася, та переслідуючи мету зближення роботи штабу з військовими масами і виборчими організаціями, фронтова Рада вирішила запровадити виборного Головнокомандуючого арміями Південно-Західного фронту, який би мав довіру народних мас" [7].

Ідея збройного чину наших пращурів важлива для пробудження національної гордості та вироблення державницької свідомості молодого покоління, якому випадає роль захисників нашого суверенітету. Саме таку практичну мету ставив перед собою автор, визначивши національно-визвольний рух військовиків, Українського Січового Стрільцтва як найкращий виховний приклад для сучасної української молоді. Особливо потрібно підкреслити ті основні моральні спонуки, що були головними мотивами громадсько-політичної праці і збройного чину Українського воцїтва. Це, насамперед, було почуття

Збройні сили – гарант суверенітету Української держави (організаційно-правовий аналіз військового будівництва України 1917-1920 рр.)

відповідальності, яке керувало всією поведінкою військовика, адже тільки такі та інші якісні риси січового стрільця могли зібрати тисячі української молоді в рядах Стрільцтва. Українські ратники добровільно поклали на себе свячене зобов'язання до праці та боротьби за визволення України і за її державний суверенітет. Українські військові звичаї що святу добровільну повинність сумлінно, чесно, саможертвно та з великою гордістю виконали. А найвищим моральним важелем визвольного чину була віра військовиків у їхню ідею та її перемогу. Віра – це те духовне кредо людської душі, яке генерує моральні сили людини, завдяки яким вона переборює всі труднощі, перешкоди і досягає перемоги.

Із викладених матеріалів можна зробити такі висновки. По-перше, державний суверенітет буде захищений надійно тоді, коли він буде закріплений у конституції та інших законах держави, в нормах яких знайдуть відображення сутність суверенітету, основні напрямки його захисту, органи, що його захищають, та їхні повноваження, і ці приписи дійсно будуть реалізовані в повсякденному житті. По-друге, у зазначений період відродження Української держави, а отже, і суверенітету України відбувалося при виконанні піднесені українського військового національного руху. Цю проблему, зокрема масштаби військового національного руху, його вплив на військово-будівництво України та в цілому самої держави, правове підґрунтя взаємодії державних органів з іншими суб'єктами державотворення детально розглянути у межах цієї статті не вдалося. Тому ці питання доречно дослідити у наступних наукових статтях у розрізі загальної теми "Організаційно-правові засади будівництва Збройних Силу України 1917-1920 рр. Адже волевиявлення народу в ході військового національного руху буде складати специфічний спосіб правотворчості, оскільки народ є єдиний носій влади.

Список використаних джерел:

1. Декларція про державний суверенітет України: Прийнята Верховною Радою УРСР 16 липня 1990 року – К., 1990. – 8 с.
2. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – К.: Українська правнича фундація. – 128 с.
3. Конституційні акти України. 1917-1920. Невідомі конституції України. – К.: Філософська і соціологічна думка, 1992. – 272 с.
4. Військове законодавство України: Збірник нормативних актів / Ф. В. Саганок та ін., за ред. В. І. Кравченка. – К.: Атіка, 1999. – 800 с.
5. Російський державний військово-історичний архів (РДВІА). – Ф. 2246. Оп. 1. – Спр. 589. – Арк. 39.
6. РДВІА. – Ф. 2003. – Оп. 1. – Спр. 693. – Арк. 1-6.
7. РДВІА. – Ф. 2067. – Оп. 1. – Спр. 64. – Арк. 2.
8. Військове будівництво в Україні у ХХ столітті: історичний нарис, події, портрети // За ред. Кузьмука О. І. – К.: Видавничий Дім "Ні Юре", 2001. – 448 с.
9. Гарчева Л. Збройні Сили Центральної Ради у лютому – квітні 1918 року // Військо України. – 1993. – №8. – С. 102-107.
10. Голубко В. Армія Української народної республіки 1917- 1918. Утворення

- та боротьба за державу. – Львів: Кальварія, 1997. – 288 с.
11. Гордієнко В. І. Українські Січові Стрільці. – Львів, 1990. – 48 с.
 12. Децинський Л. Е. Большевизи во главе революционного движения в армии и на флоте. – Львов, 1982. – 254 с.
 13. Довбня В. А. Доба Центральної ради: демонстрації, маніфестації // Юридичний вісник України. – 2002. – 5–11 жовтня. – №40.
 14. Довбня В. А. Січові стрільці квітського формування у визвольних змаганнях 1917–1920 років: організація та правові засади діяльності / За наук. ред. проф. П. П. Михайленка. – К.: Текст, 2002. – 220 с.
 15. Дорошенко Д. Історія України 1917–1923. Доба Центральної Ради. – Ужгород, 1932. – 437 с.
 16. Задунайський В. Збройні Сили України (1917–1920 рр.): Дис. ... канд. іст. наук. – Донецьк, 1995. – 198 с.
 17. Історія українського війська (1917–1995). Упорядник Я. Дашкевич. – Львів: Світ, 1996. – 840 с.
 18. Кравчук М. В. Правові основи будівництва національних Збройних Сил України в 1914–1993 рр. (Організація, структура, штати): Історико-правове дослідження. – Івано-Франківськ: Плай, 1997. – 297 с.
 19. Кравчук М. В. Українські Січові Стрільці. – Івано-Франківськ, 1998. – 40 с.
 20. Кравчук М. В. Проголошення незалежності України та формування правових засад будівництва її Збройних Сил // Актуальні проблеми правознавства. Науковий збірник ЮІ ТАНГ. Випуск другий. – Тернопіль, 2001. – С. 31–38.
 21. Кравчук М. В. Організаційно-правові засади військового будівництва Української Держави // Актуальні проблеми правознавства. Науковий збірник ЮІ ТАНГ. Випуск третій. – Тернопіль, 2001. – С. 18–28.
 22. Кравчук М. В. Організаційно-правові засади формування Збройних Сил України в 1917–1920 рр. // Актуальні проблеми правознавства. Науковий збірник ЮІ ТАНГ. Випуск четвертий. – Тернопіль, 2002. – С. 11–22.
 23. Литвин М., Науменко К. Історія галицького стрілецтва. – Львів, 1991. – 200 с.
 24. Литвин С. Суд історії: Симон Петлюра і петлюранка. – К.: Вид-во ім. О. Теліги, 2001. – 640 с.
 25. Осипчук И. В поисках истины (23 февраля 1918 года стало праздником по недоразумению, а якобы состоявшееся в тот день сражение революционных солдат с немецкими войсками – миф сталинской пропаганды) // Факты и комментарии (Всеукраинская ежедневная газета). – 2003. – №35 (1340).
 26. Папійян А. Л. Збройні Сили України двадцятого століття. – Військовий інститут при державному університеті “Львівська політехніка”, 1999. – 308 с.
 27. Перевіряється оборонно-промисловий комплекс //Юридичний вісник України. – 2003. – 8-14 лютого. – №6 (398).
 28. Солдатенков В. Ф., Халю Л. Г. Військовий чинник у боротьбі за політичну владу в Україні в 1917–1918 рр.
 29. Татарин М. Трагедія Крут застерігає //Подолля. – № 17. – 29 січня 2003.
 30. Тимошук О. В. Охоронний апарат Української Держави (квітень – грудень

- 1918 р.): Монографія. – Харків: В-во Ун-ту внутр. справ, 2000. – 460 с.
31. Тимченко Я. Українське офіцерство: шляхи скорботи та забуття. – К., 1995. – 256 с.
32. Удовиченко О. Україна у війні за державність... – С.9.
33. Шпанковський Л. Українська Армія в боротьбі за державність. – Мюнхен-Німеччина: Дніпрова хвиля, 1958. – С.72-77.
34. Якимович Б. Збройні Сили України. – Львів, 1996. – 360 с.

The summary

In this article the analysis of the state sovereignty of Ukraine, role of military forces in its protection and legislative fastening is given. Was made attempt to compare of military protection of the sovereignty of Ukraine in 1917-1920 years and in the modern period.

Національно-культурна політика Української Центральної Ради як складова державотворення (березень 1917 – квітень 1918 рр.)

Є. Паньків, О. Гомотюк

Юридичний інститут Тернопільської академії народного господарства

В історії кожного народу є події, які стають складовою його історичної пам'яті, впливають на формування його національної гідності і є важливими духовними чинниками, що сприяють подальшому національному поступу. Для нас однією з таких подій є створення в березні 1917 р. Української Центральної Ради (УЦР) – інституції, драматична історія якої символізує суперечливий процес відновлення української державності в ХХ ст. Проте її політика, практика і досвід мають багато в чому випереджувальний характер і цим не можна нехтувати. Про це переконливо писав український історик державницького напрямку В. Кучабський: “Цей досвід зовсім не є добром цього чи іншого політичного напрямку, тільки є добром всіх, хто б це не був: монархисти чи республіканці, інтернаціоналісти чи націоналісти, соціалісти, демократи...” [1: 67]. Діяльність УЦР її національно-культурна політика набувають особливої актуальності за нинішніх не простих умов, коли постійно змінюється ситуація і об'єктивно виникає потреба звертатись до уроків минулого.

Цьому допомагають праці кількох поколінь і шкіл істориків. Фундамент історіографії цієї проблеми заклали дослідження учасників революційних подій, насамперед М. Грушевського.

З 20-х років за межами України з'являється ряд публікацій провідників УЦР і діячів українських партій, в яких тією чи іншою мірою розглядається означена в заголовку проблема. Йдеться насамперед про праці В. Винниченка, П. Христюка, М. Шаповала, В. Липинського, І. Мазепи, С. Петлюри, Д. Дорошенка та ін.

Значний пласт наукових знань з історії УЦР містять дослідження Л. Виняра, Т. Гунчака, К. Кононенка, І. Лисяка-Рудницького, І. Нагаєвського, О. Оглобина, Н. Полонської-Василенко, О. Субтельного та інших істориків української діаспори.

В Україні з позицій нового концептуального підходу до висвітлення історії УЦР стали праці Д. Яневського, Д. Єспієнка і Н. Новиченка,